

partii naleraq

UPA 2016/89

Per Rosing-Petersen

Inuiaqatigiinni naligiinnerulernissaq pillugu inuiaqatigiittut naleqartitat suut tunngavigalugit Nunatta ineriartortinnissaanik Inatsisartuni oqallisissiatut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Sara Olsvig, Inuit Ataqtigiit)

Nunatsinni 50.000,00 koruuninik aningaasarsiaqartut 8200-ngajaat aningaasarsiaasa katinneri **ikinnerupput**, miliuuni sinnerlugu aningaasarsiaqartunit 367-iusuniit. Allatut paasillugu inuit 367-siinnaallutik aningaasarsiaat inunnik 8200-suniit aningaasarsiaasa katinnerini amerlanerupput. Tassa taama nunatsinni equnganeq annertutigaaq. Partii Naleqqami uagut tamanna equnganerujussuaq uteqattaartuarparput, aamma taamaliortuassuugut naligiinnerulernissap tungaanut.

Taamaattumik allanik tamanna maluginiarneqalernikummat nuannaarutigisarpaput, naligiinnerulernissamimmi suliniuteqartut amerligutta anguniagaq qaninnerulertussaammat, taamaattumik siunnersuuteqartoq Sara Olsvig, Inuit Ataqtigiit qujaffigerusupparput uanga oqallissaarummik qaqitsimmat. Iuatsillugulu eqqaaqqillarput nammineq siornali ukiaanerani siunnersuutitta upernaq mannamut immikkoortoq 147-tut Inatsisartut allattoqarfianiit oqaluuserisassatut akuerineqartutut nalunaarutigineqariarluni ullut 12-ut qaangiutiinnartut itigartisisimaneq paatsoornaqisumik nalunaarutigineqartumik siunnersuuteqaralaratta. Uffali qulaani assigiinnginnerujussuup ersersikkaa pissutissaqaavissugut tamakkuninnga sammisumik oqaluuserisaqartariaqarnitsinnik. Qularineqassanngilaq inuiaqatigiinnut nassuiaanerput apuukkumaarpaput qanorluunniit aporfissalersorneqartigingaluarutta, pisariaqavissorpormi siammarneqarnissaa! Siunnersuuterput (immikkoortoq 147) sukumiisumik aaqqissusseqqinneq qanoq tunngaveqassanersumik imaqarpoq.

Pissakittut amerliartuinnarpaput – inuiaqatigiinni minnerpaamik 60%-iupput, artorsalutik aningaasatigut angummassinnaajunnaaqqasut, tunniutiinnartullu tupinnanngitsumik amerliartuinnavippaput, ilaatigullu tamassumap kingunerivaa inuiaat pingasorarterutaata nunatsinniit pissutsinut qimarrallutik nunatta avataani nunaqalersimanagerat, aatsaallimi erloqisitat.

Mumisittariaqarpaput nunatsinni agguataarinermi killiffippaput (sissuertunnguamik amerlanaarnaveersaarlugit) imaattoq:

Pissakittut: 60% miss., Akunnattumik isertitaqartartut: ca. 30% Pigissaartut: ca. 10 %

Aningaasaqarnermut Ilisimatoq Thomas Piketty ima ilisimatuussutsikkut oqariartuuteqarpoq: Akunnattumik isertitaqartartut inuiaqatigiit ineriartornissaanut amerlanerussuteqartuunissaat pingaaruteqartorujuuvoq, taakku pilersitsisaramik inuiaqatigiit ineriartorerulernerannik.

Qangali tamakku pingaaruteqartorujussuutut eqqartortuakkatta ilisimatuup Thomas Piketty, nunarsuarmi aningaasaqarnermi ilisimatuuni akimarnarpaartaata uppersarsarpaa, uppersarsisillugulu nunatsinni equnganerujussuup ilorraap tungaanut massakkut saatittariaqarlunnarnera.

Tamannalu tunngavigalugu nunat avannarliit tamatumuuna nunarsuarmioqatitsinnik maligassiuusutut isigineqartartut agguataarnera imaappoq:

Pissakittut: 10-15%, akunnattumik isertitaqartartut: 60-70% taavalu pigissaartut: 10-20%

Qulaanilu nunatsinni agguataanerinnermut sanilliullugu equnganerujussuaq takuneqarsinnaavoq. Allatut oqaatigalugu maani nunatsinni ingerlatseriaasitta/aqutseriaasitta kingunerivaa inuiaqatigiinni pigissaarnerpaat, inuiaqatigiit 15-20%-iisa missaata taamaallaat nunatsinni ingerlatseriaaseq iluaqutigivaat. Kingunerivaalu inuiaqatigiit amerlanerussuteqarluartut – pissakinnerit (minnerpaamik inuiaqatigiit 60%-iisa missaat) iluaqutigingivillugu akilersueqataaffigimmassuk.

Nunarsuarmioqatigiit naliginnaaleriartuinnartumik nunap piukkunnassusaanut uuttortaatigileralluttuinnarpaat, qanoq nuna sanngiittortaminut iliuseqarnerseq. Paattoorneqarsinnaagunangilarlu qanoq innerput, tassami tunngavissaqarluarpugut ingerlatseriaasitsitta Nottinghamip Sheriffianut, uagut tungitsinniit uteqattaagatsinnik, assersuussinnaagatsigu.

Una tamatta eqqaamassallugu pingaaruteqarluinnarpoq – taakkununga pissakittunut ilaammata SIK-mi ilaasortarpasuit assingisaallu aamma allatulli akileraartarnermikkut nunatta karsianut akilersueqataasut. Nunattalu karsia aqutigalugu aqutseriaatsimut akilersueqataasut, tassanilu kiffartuussinnermut isumaqatigiissutit, il. il. nunatta atugarissaarnerulernissaanut aqquattissiuusangaaluarlutik nanertuinnermik annertunerujartuinnartumik pilersitsisut.

Qanoq ilorraap tungaanut taamak aqutseriaaseqarneq/ingerlatseriaaseqarneq saatissinnaavarput suliffeqarfiit inuiaqatigiit pigisaat pissakinnerulersitsinatik inuiaqatigiit amerlanerussuteqarluartuusa iluaqutigilersillugit, soorlu Norgemi, nunatsinnituulli pisortat pigisaanik annertuumik ingerlatsisoqaraluartoq, iluatsittumik atugarissaartitsisoqartoq?

Nunanut allanut sanilliulluta pisortat annertuumik piginneqatigiiffinnut piginnittuunerat toqqammavigalugu allannguissamat sakkussatsialak annertoarujussuaq periarfissarigaluarparput. Nunatsinni aningaasat inuiaqatigiinni kaaviiartartut 90%-iisa missaat toqqaannartumik toqqaannangittumillu taamaattumik “pissaaneqarfingatsigit” piginnittutut/piginneqataasutut inissisimanagerput atorluarlugu massakut pissutsit illersorneqarsinnaangitsut allangortissinnaavagut. Allangortitsissagaannilu killiffik sukumiisumik ilisimaarisariaqarpoq qanorlu ilorraap tungaanut alloriarnissaq iluatsiffiusumik inuiaqatigiittut periarfissaraarput, tassaniinnerusunerarporlu ajornartorsiutitta aqqikkasuartariaqartup qeqqa.

Nipangersimaannarneq/iliuseqannginneq pissutsinik akuersaarneruvoq – Biskop Desmond Tutu-p oqariartuutitigisartagaasa tusaamasaanerit ilagivaat Afrika Kujallermi pissutsit ajorseruttornerisa nalaaneersoq.

Killiffittami kingunerivaa: Imminortarneq nunarsuarmi annerpaajuvoq, aanngajaarniutinik atuneq suli annertuallaqaaq, nunatsinniit qimarrattut inuiaqatigiit pingasorarterutigaat, meeqqanut sumiginnakkanut aningaasat atornerqartartut, kommuuneqarfik Sermersuinnarmi 200 miliuunit angulerpaat, pissakittut amerliartuinnavaavipput, il il

Aaqqissuusseqqinneq – reform.

Albert Einstein imatukanneq oqarnikuuvoq: “Eqqarsartaaseq ajornartorsiutit pilersinneranik atornerqartoq atorlugu ajornartorsiutit aaqqissinnaangilagut.”: Qulaani nassuiaanerit tunngavigalugit tigussaasumik inuiaqatigiit aaqqissugaaneranik annertuumik aaqqissuusseqqittariaqarpugut kingusinaartinnata.

Tassanilu oqallissarinermut siunnersuuteqartup inuiattut naleqartitatsinnik taamannak alloriarnissap pisariaqarluinnarneranik oqariartuuteqarnera isumaqatigilluinnarparput. Tassami ulloq manna tikillugu ingerlatseriaatsip Danmarkimiit assiliinnakkap, taakku immikkuullarittuunermi naleqartitaat tunngavigalugit ineriartornikuusup, ukiorpassuarni equjartorerup paatsoorneqarsinnaanngitsumik, takutereerpaa ineriartorata sakkortusiartuinnartumik ajorsiertitsigatta. Taamaattumik inuiaqatigiit kalaallit naleqartitaat, kulturerput, inuussutissarsiornermi kulturissarput (kulturitsinniit tunngaveqartoq) pingaarutilerujussuaq, ilaalu ilanngullugit - uani piffissaq taama sivikitsigisoq atorlugu naammassineqarsinnaanngitsoq, eqqartoqatigiissutigiarlugu, alloriarniarta. Killiffippat annernarsiartuinnarpoq, qanorluunniit ilungersortussaavugut, taamaattumik nukigut aqqissuusseqqinnermut atortigit nammineq naleqartitagut tunngavigalugit, tamatta iluaqutissatsinnik aqqissuusseqqitta.

Taama piffissarititaasup iluani oqallinnissamut ilanngussaqluta oqalliseqataassuugut, qulaani tunngavilersuutigut tunngavigalugit. Aamma tunngavilersuutigut tunngavigalugit oqaaseqaatissatut siunnersuutigineqartoq ataatsimoorfigisinnaallugu oqaatigissavarput.

Qujanaq